

СЛАВЯНСКИТЕ ЛИТЕРАТУРИ В БЪЛГАРСКИ ПРЕВОД ПРЕЗ 1980 Г.

*Иван Цветков**

Уважаеми другарки и другари,

Винаги е много рисковано да се правят някакви категорични изводи и обобщения за преводната литература, погледната само в рамките на една година, та дори тя да е най-плодоносната. Всяка година в духовния живот продължава започнатото през предшестващите години и представлява мост към следващите. Навлизането на преводната литература, нейното усвояване от националната култура винаги е процес по-малко или повече продължителен, с по-дългосрочни цели и перспективи, продиктуван от по-широки концепции и виждания — поне в рамките на една епоха, каквато е нашата, социалистическата. Именно развитието на нашата култура в епохата на зрелия социализъм, неимоверното разширяване на нейните хоризонти, непрекъснатото нарастване на духовните потребности на нашия съвременник определят в крайна сметка и все по-растящата жажда за усвояване на чуждия опит и проблема за избираността, за избора на онова, което искаме да прибавим към нашия опит. Безспорно и тук най-вярното, най-компетентното познаване на чуждите литератури, на техните истински достижения, на новите тенденции в тях, проявата на висок критерий и вкус дават най-богати и ефективни резултати, допринасят в най-висока степен за обогатяването и по-интензивното развитие на нашия културен живот.

Има епохи в нашето историческо развитие, които са били необикновено отворени за чуждите литератури, за световния художествен опит. Такава е била епохата на нашето Възраждане, епохата на формирането на нашата национална култура. Днес ние отново преживяваме години на най-тесни духовни контакти, на взаимно обогатяване особено в границите на социалистическите култури и литератури, без да издигаме каквито и да е бариери за общуването с другите литератури. Сега обаче нашата култура и литература в известен смисъл се отплаща за онова, което е използвала в миналото от другите народи, все по-активно участва в международния културен обмен, все по-реално присъства с преводи в културния живот на много страни. Само като пример ще посоча руските преводи на наши съвременни писатели, присъствието на Емиллия Станев и Йордан Радичков в реномираната поредица „Майстори на световната проза“.

След този необходим увод искам да отбележа, че макар темата на моя доклад да обхваща всички славянски литератури, главният акцент в него ще падне върху руската класическа литература и съвременната многонационална светска литература. Не се смятам за специалист по другите славянски литератури — в наше време това е невъзможно и затова моите наблюдения

* *Бележка на редакцията:* през април т. г. се състоя ежегодното обсъждане на преводната литература от 1980 г., организирано от Съюза на преводачите в България. Основните доклади, посветени на художествената, общественно-политическата и научно-техническата литература, допълнени от редица интересни съдоклади, позволиха на базата на едногодишната преводна продукция да се поставят и някои по-обща проблеми на преводаческото изкуство.

Сп. „Литературна мисъл“, което винаги е третирало теорията и критиката на превода като неделима част от своята проблематика, публикува със съгласието на СПБ пълния текст на четирите основни доклада, посветени на художествената литература, по реда на изнасянето им.

и размишления върху техните преводи ще носят неизбежно по-общ характер в зависимост и от предоставения материал. Всяка от тези литератури си има у нас своите компетентни и пристрастни познавачи, които биха допълнили моите наблюдения и препоръки.

И така — какво е положението с преводите от другите славянски литератури (полска, чешка, словашка, югославска литература)? Кои автори са включени, как са представени те на българския читател? Тук неизбежно ще се опрем на авторитетните мнения на специалистите по отделните литератури. Естествено най-добре са представени полската и чешката литература с по 7 книги. Полската литература присъства с романа „Карьерата на Николем Дизма“ на Тадеуш Доленга-Мостович, с избраните разкази на Славомир Мрожек „Слон“, с романа „Почини си след толкова тичане“ от Владислав Терлецки, избраните разкази „Бялата птица“ от Корнел Филипович, книгата „Личност“ от Тадеуш Холуй, поредната бройка от библиотеката „Галактика“ „Нулево решение“ на Конрад Фиалковски и „Секиразада или зимата на горските хора“ от Едвард Стахура. Тук срещаме имената на преводачи като Иван Вълев, Огнян Сапарев, Магдалена Атанасова, Ясен Иванчев, Лили Рачева. Не мога да се произнеса за качеството на преводите, но искам да подчертая извънредно благоприятното впечатление от предговорите на Боян Биолчев и Огнян Сапарев. У нас все още има остатъци от пренебрежително отношение към предговорите, някои недостатъчно далновидни хора смятат, че чуждият автор се представя сам с книгата си. Обаче едно сравнение на другите книги с тези, към които е написал предговор Боян Биолчев например, ще ни потвърди, че цялостното впечатление от един преведен автор се съставя както от книгата му, така и от нейната талантилива интерпретация от българския познавач. Беше ми интересно да чета размишленията на Биолчев за изящния интелектуален хумор на Мрожек, за неговото дълбоко полско по своето звучене творчество и за по-универсалния му характер, за жизнените корени и предпоставки на неговото гротесково образотворство. По същия начин Биолчев ни запознава с един от видните представители на полската белетристика от 60-те и 70-те години — Владислав Терлецки. Сведенията за творческия път на писателя, за своеобразната тематика на книгите му, за предпочитанията към някои проблеми ни въвеждат успешно в духа, в същността на творческия му облик. Много ценен е и предговорът на Биолчев към един характерен автор като Тадеуш Доленга-Мостович, написал ярка социална сатира, създал колоритен събирателен образ — близък до Остап Бендер на Илф и Петров и до Бай Ганьо на Алеко Константинов. Интересно и с много добро познаване е написан и предговорът на Огнян Сапарев за един от най-видните представители на полската научна фантастика.

Прави впечатление и за неспециалиста добрият тематичен подбор, застъпването на разнообразни жанрове, на писатели и книги от различни десетилетия. Наскоро четох една статия за съвременната полска проза в едно съветско украинско списание (там с проблемите на полската проза се занимава полонистката Ведина), където бяха споменати много автори и книги. Запомних романа на Йежи Путрамент, „Болдин“, слушал съм неведнъж за него и от полски колеги. Не ми е известно дали нашите издателства го имат пред вид в своите планове.

И още един въпрос. Не е ли време да се разшири репертоарът на полската книга, преведана у нас, и за сметка на други жанрове — есеистиката, културната и литературната история, критиката. Книги като „Митология“ и „Алхимия на словото“ от Ян Барандовски отдавна са преведени на руски и други езици, книгите на Хенрих Маркевич и Казимеж Вика биха обогатили нашата литературна мисъл.

Чешката литература също е представена със 7 книги и при нея наблюдаваме подобно жанрово разнообразие и застъпване на различни поколения автори. Тук срещаме и изпълнената с тънък хумор книга на Карел Чапек „Писма от Англия“, и известната на българския читател популярна чешка прозячка Мария Пуйманова с романа „Игра с огъня“ — втора част от трилогията ѝ, посветена на борбата срещу фашизма в Чехословакия; и талантилната повест „Авлигата“ на сравнително младия словашки белетрист Винцент Шикунла, и футуристомана на известния у нас млад чешки писател Йозеф Несвадба. Жанровият диапазон е доста широк. Той включва и една добре подготвена антология от разкази на чешки писатели за антифашистката борба, и публицистичната книга на днешния чехословашки външен министър Бохуслав Хньоупек „Жалони“, и „Изстрели от засада“ на Боровичка в поредицата „Невидимият фронт“. В предговора си към „Жалони“ Веселин Йосифов пише: „Жалони“ — това е календарът на една комунисти-

ческа младост. Ние, българските журналисти и публицисти, посрещаме с радост тази книга, укрепваща самочувствието ни в една професия, която всеотдайността и талантите превръщат в призвание от най-висока творческа категория.

От такава журналистическа книга читателят научава несравнимо повече, отколкото от купища „учена литература“, от дебели томове история. . . и т. н.

Ето в крайна сметка цялостния и практическия резултат от една преводна книга!

Развълнуван предговор към повестта „Авлигата“ е написала и Катя Витанова.

Сред преводачите на чешката и словашката литература срещаме Матилда Бераха, Стефан Бошнаков, Христина Милушева и др.

Бих искал да направя две препоръки в този раздел. В Съветския съюз на руски език вече на два пъти се издават събрани съчинения на Карел Чапек — първия път в пет тома, втория — в седем тома. Към второто издание написа обширен предговор покойният литературовед Борис Сучков, който включи Чапек сред класиците на XX в. У нас не ми е известно по-цялостно представяне на този автор. Не е ли навярзала необходимостта поне от един добре подготвен двутомник, който би включил най-важните му произведения? Също в Съветския съюз издадоха антология на чешката марксистическа литературна критика, труда на словака Дюришин за сравнителното литературознание. Ние явно изоставаме в тази област, а би трябвало да имаме по-точна представа за достиженията във всички жанрове.

Югославските литератури са представени с две книги: „Язовец пред съда“ от босненския прозаик от XIX в. Петар Кочич и „Силна кръв“ от Миладин Чулафич — един от най-ярките представители на съвременната сръбска селска проза.

У нас поради редица обстоятелства от политически характер не можах да се създадат по-тесни контакти между двете литератури — българската и югославската — и това се отразява върху взаимното опознаване, взаимното превеждане. Все пак след доста доброто представяне на Иво Андрич — с пет или шест книги, време е да се помисли за такъв класик като Мирослав Кърлежа, за съвременната словенска и хърватска поезия.

Преди доста години един съветски критик и поет писа за океана на руската класическа поезия. Това важи с още по-голяма сила изобщо за руската литература и за съвременната съветска литература. Хубава инициатива, запълване на една отдавна зеща празнота е издаването най-после на събрани съчинения на Салтиков-Шчедрин — една, както казва Луначарски, трагична личност, изпреварила своето време, осъдена да завърши жизнения си и творчески път в страшните години на реакция в края на 80-те години. Този класик на руската сатира, революционен демократ е извършил огромно дело през втората половина на XIX в. — той е един от най-често цитираните от Ленин писатели. Той е навлязъл в нашия духовен живот още в края на XIX в. и началото на XX в. Излизането на шестте тома на Салтиков-Шчедрин на български език за първи път е истинско културно събитие, което трябва да се приветствува. Това издание е включило най-важните творби на писателя, като например „Господа Головлёвы“ и „Убежището Монрепо“, „Съвременна идилия“, „Из чужбина“, „Похехонското старо време“, „Приказките“ му и др.

Доколкото ми е известно, това е първото многотомно издание на големия руски сатирик на чужд език. Издателството е постъпило извънредно правилно, като се е консултирало за съставянето на томове с най-добрия съветски специалист по Шчедрин — Сергей Макашин, автор на двутомна биография на писателя. Ще ми се тук да отбележа усилията на редактора Кузман Савов и на преводачите Филип Гинев, Иван Жечев, Борис Мисирков. Да превеждаш такъв сложен автор с езоповския му език, с безбройното количество намеци и алузии, подтекстове е направо цял подвиг, истински принос в нашата духовна култура.

От руската класика заслужават внимание две много полезни издания: еднотомникът „Студена есен“ на Иван Бунин и оригиналната антология „Повести за любовта“, съставена от Симеон Владимиров.

Иван Бунин е от класиците на руската литература през XX в., високо ценен от Горки, Паустовски, Твардовски и други съветски писатели. Нещо повече — Горки го нарича ненадминат стилст и призовава младите да се учат от него. Минал през сложни периоди на премълчаване, Бунин отново се върна при съветския и при нашия читател и бе приет възторжено като

един от най-тънките майстори на словесното изкуство. Еднотомникът „Студена есен“ в същност е едно компромисно издание — той не може да замени бързо изчерпалия се двутомник на Иван Бунин, където влизаха романът му „Живота на Арсений“ и класическата новела с актуално значение „Господинът от Сан Франциско“. Въпреки това той е съставен с разбиране — да обхване целия творчески път на писателя, като включи и разкази от късния му сборник „Тъмни алеи“, като съчетае такива класически творби с изключително историко-литературно значение като повестта „Село“, с разкази и новели като „Леко дихание“, „Любовта на Митя“ и др. Поетичната и лирична проза на Бунин трябва по-често да се издава — тя е школа и за младите белетристи. Хубаво би било да се предвиди ново издание на неговия двутомник, а също и преводи на поезията му, в която се срещат истински бисери.

Антологията „Повести за любовта“ включва новели и повести на Пушкин, Тургенев, Куприн, Бунин, Горки и др. Тя е събрала в своите страници шедьоврите на руската литература, посветени на тази вечна тема, с онази неповторима руска трактовка, която винаги ще вълнува всички поколения. В много отношения това е една настолна книга за съвременния читател, не по-малко ценна от книгите с любовна поезия. И в двете книги срещаме имената на наши опитни преводачи като Лиляна Ацева, Лиляна Минкова, Лиляна Герова, Елка Георгиева, Недялка Христова, Симеон Владимиров и др. Специално прочетох повестта „Любовта на Митя“ с оглед превода. Смятам, че Лиляна Минкова се е справила отлично с превода на тази лирична проза, в която има много психологически нюанси, много разнообразни багри от руската природа, душевни състояния, едва загатнати, фрази, които рисуват облика на отделен човек. Не разбирам само защо руската дума „овраг“ се въвежда и в българския език, когато има свой еквивалент — дол, долчинка и др.

В други преводи от други автори срещнах такива русизми като „купщи“, в смисъл търговци, „руберж“ в смисъл „синор“. Нима не звучи хубаво например „На синора на две епохи“ или „Синор, който разделя две епохи“ и пр. Това е въпрос, който често се поставя и от някои наши писатели в литературните издания — за чистотата на българския език.

Съветската класика е застъпена през миналата година с две книги: избрани повести и разкази „Цветни ветрове“ от Всеволод Иванов и сборника литературна критика и публицистика на Леонид Леонов „Талант и труд“. Всеволод Иванов — един от най-ярките представители на първото поколение съветски писатели и най-близките кореспонденти на Горки, автор на такива класически произведения като „Партизани“ и „Брониран влак 14-69“, за първи път се радва на едно по-цялостно представяне на български език. Това ние дължим на преводача и съставителя Методи Веселинов. В изданието са включени и по-малко познати творби на Всеволод Иванов — повести и разкази като „Цветни ветрове“, „Завръщането на Буда“ и др. Още един крупен съветски писател застава пред българския читател с най-хубавото от творчеството си. Това е безспорен успех. Бих пожелал обаче при такива издания съставителите и издателствата да не се ограничават с кратки бележки за писателя, а да поръчват по-цялостен портрет, който би подхождал на такова издание. Този портрет ще улесни възприемането на писателя и ще остане с по-трайно значение в нашата култура.

Още по-радвашо е появяването на книгата „Талант и труд“ на български език. У нас Леонид Леонов неведнъж е превеждан и издаван. Може само да се съжاليا, че това е ставало откъслечно (с изключение на двутомника от 1979 г.), а не по-цялостно, както това вече е сторено в някои други страни, например Югославия. Въпреки това той се радва на добър прием сред българските читатели. Книгата „Талант и труд“ добавя нови, много важни шрихи към портрета на писателя — ние виждаме Леонов-мислителя, философа, художника-публицист с необикновено оригинален, ярък, образен език, умеещ да рисува незабравимите образи на Толстой, Горки, Чехов, Грибоедов. Преводачите Мария Блажева и Христо Кънев са успели да преодолеят големи трудности и да ни поднесат един хубав превод на този дял от творчеството на писателя. Книги като „Талант и труд“ имат особено значение. Те могат да станат малка школа по стил, те ни показват богатството и силата на руския език.

Така стигаме до най-важния дял — съвременната многонационална съветска литература. Една издателска политика не може да не изхожда от точно и компетентно познаване на процесите в тази литература, за да ни сродява не със случайни явления, а с най-хубавото, с утвърденото.

Още повече става дума за необикновено богата и разнообразна литература, в която непрекъснато се появяват нови явления и ту една, ту друга национална литература излиза на преден план с достиженията си.

Какво ни показва картината на преводите от съветската литература? Преди всичко — едно доста равномерно застъпване на голяма част от националните литератури. Тук срещаме по няколко книги от белоруската, украинската, арменската, грузинската, литовската, естонската, латвийската литература и в повечето случаи можем да кажем, че това са наистина най-големите постижения. Например белоруската литература е застъпена с Иван Шамякин — романа „Атланти и кариатида“, с Васил Биков — повестта „Да тръгнеш, без да се завърнеш“ и с книгата на Виктор Козко — „Високосна година“. Едва ли е нужно да изтъкваме, че и Шамякин, и Биков са от първата редица не само на белоруската, но и на цялата съветска литература, че Васил Биков е вече писател със световна известност. Поради известни на всички причини именно в белоруската литература темата за Великата отечествена война получи особено дълбока трактовка, стана тема за подвизите и бедите на белоруския народ и за нравствената проверка и издръжливост на отделния човек. Преводачите Пенка Кънева и Симеон Владимиров са проявили голям усет към тази литература. За съжаление само една от трите книги, тази на Васил Биков, е останала без всякакъв предговор или послеслов, а тъкмо този писател се нуждае от по-пълно и проникновено осветление, защото поставя най-острите, най-парливите въпроси на социалистическия хуманизъм.

Няма да се спирам подробно на литовската литература, която е представена с двама автори, и двамата добре познати на българския читател с предишните си романи. Това са Алфонсас Беляускас с новата си книга „Тя обичаше Паулис“ и Миколас Слукис с последния си роман „На залез слънце“. И двете книги са преведени от Иван Троянски, който се очертава като добър познавач на литовската литература и на нейния език. Това трябва непременно да го отбележим, тъй като малките народи и техните езици се нуждаят от все по-голям брой истински познавачи и популяризатори.

Арменската литература присъствува също с две книги: „Мъжки разговор“ от Зорий Балаян и „Дъх на мента“ от Кеворк Аршакин. Трудно ми е да определя дали това са най-хубавите книги в съвременната арменска съветска проза, тъй като познавам по-добре тяхната поезия и белетристика им Вардгес Петросян, понастоящем председател на Съюза на арменските писатели.

При грузинската литература и двете книги са преведени от руски. Не подсказва ли това, че трябва да се вземат мерки от Съюза на преводачите най-после и тази древна литература да бъде превеждана от оригинал. Подборът на книгите е добър, що се отнася до Григол Чиковани и особено за тъй напумелия не само в Грузия, но и в целия Съветски съюз исторически роман на Чабуа Амираджиби „Дата Туташхия“. За този роман един грузински критик писа следното: „Романът „Дата Туташхия“ е писан десет години. Десет години продължава борбата на Чабуа Амираджиби и със самия себе си, и с грузинското слово, докато той като вдъхновен безумец преодолява страшни бездни и се изкачва към желания връх.“

Познавам добре романа на Амираджиби и смятам, че неговото издаване на български език е един от несъмнените успехи на нашето книгоиздаване. Това е един от случаите, когато усетът за голямото и интересно произведение преодолява инерцията и дава възможност на българския читател да се запознае с един роман колкото увлекателен и приключенски, толкова и философски, поставящ кардинални нравствени проблеми. Един роман, в който митологията се е пречупила през съвременното виждане на писателя.

Латвийската и азербайджанската литература са представени с по една книга: романа „Мъж в разцвета на силите“ от Зигмунд Скуин и сборника „Азербайджански разкази“, в който са включени редица съвременни азербайджански белетристи. За съжаление и тук преводите не са от оригинала и преобладават тези от руски език.

Смятам за голям успех подбора и представянето на една малка национална съветска литература като естонската. И двете книги, преведени на български език, са истински върхове в съвременната естонска проза. И двамата автори — Юхан Смуул, вече покойник, и Паул Куусберг са интелектуалци от висока класа, писатели с модерно виждане, създатели на дълбока психологическа проза. Книгата „Монолози“ на Смуул ни изненадва и очарова с тънкия си хумор

и с майсторското превъплъщаване на автора в различни герои от народа му. Романът „Капки дъжд“ на Паул Куусберг може да бъде посочен за пример на истинска актуална проза, на смело изобразяване на съвременния естонски живот с най-сложните му проблеми, с негативните страни, с непомръкналите идеали. В две човешки съдби авторът успява да ни предаде, да ни разкаже за цялата най-нова история на естонския народ, за борбата, която се е водила на живот и смърт за победата на социализма, за изпитанията, през които преминават главните герои. Дълбоко съм убеден, че романът „Капки дъжд“ е произведение, което ще обогати както отделния читател, така и цялата наша литература. Особено бих желал да отбележа, че тази книга е преведена от естонски език от Дора Янева.

Още две книги от малките национални литератури обогатяват репертоара на преводната литература през изминалата година. Едната в същност е преиздание — сборникът разкази и повести от Чингиз Айтматов „Ранни жерави“. Това е автор, който винаги ще се търси и който никога няма да престане да вълнува съвременния читател. Уверено можем да твърдим, че неговите повести и романи вече влязоха в златния фонд на съветската литература и обогатяват нейния хуманистичен патос. Свидетелство за това е последният му роман, отпечатан в сп. „Новый мир“ през миналата година.

Книгата на Расул Гамзатов „Моят Дагестан“ излиза близо осем години след съветското издание. Тя е един от върховете в преводната литература от руски език. Това е една съвсем необичайна, автобиографично-лирична и философско-мемоарна книга, проникната преди всичко от най-дълбока любов към всичко родно: към родния аул, към родните планини и реки, към родния език и родните обичаи. Една необикновено мъдра книга, пронизана от хумор, изпълнена с национална гордост, излъчваща аромата на някои творби на източните поети.

Може би тук трябва да спомена и появата на една книга от Владимир Санги, съдържаща два романа: „Женитбата на кевонгите“ и „Измама“. Владимир Санги е представител на един съвсем немногочислен народ — нивхите, — който живее в северен Сахалин, и двата му романа носят колорита на този край и на бита на малкия му народ.

Няма да се спирам на украинската съветска литература, тъй като 1980 г., изглежда, не е най-плодовитата за нея. Искам само да обърна вниманието на преводачите към новия роман на Олес Гончар, който вече е предмет на оживени разговори в съветския печат.

Най-богатата от националните литератури — руската съветска — е представена с няколко силни творби, които бяха в центъра на литературния живот и получиха всеобщо признание. Това са романът „Дом“ на Фьодор Абрамов (последната част от тетралогията „Пряслини“ — получила държавна награда) в превод на Елка Георгиева; лиричният репортаж или по-скоро психологическата повест на Владимир Солоухин „Присъдата“ в превод на Венцел Райчев; романът „Знак Ост“ на Виталий Сьомин, една от най-силните книги за страданията на съветски хора по време на хитлеристката окупация и в хитлеристко заточение, преведена от Нина Ракева; интересната повест из живота на съветската научна интелигенция „Катедра“ от Ирина Грекова, превеждана и по-рано на български език.

Романът „Дом“ на Фьодор Абрамов е едно от най-сериозните постижения на съвременната руска съветска проза. Неговият автор познава до болка своя роден северен край, своята оскъдна северна природа и неособено богатата земя. Тук той довежда повествованието си почти до наши дни — до 70-те години, когато възникват нови сложни проблеми както пред старото, така и пред новото поколение селски труженици. Елка Георгиева се е справила с редица трудности в превода: употребата на местни думи, специфичната фраза на писателя. Не по-малки трудности е срещнал вероятно и Венцел Райчев в „Присъдата“, където има много психологизъм и често се срещат професионални термини.

Безспорен успех в представянето на съветската литература е двутомникът на Вениамин Каверин, в който са включени както автобиографичната му книга „Осветените прозорци“, така и романът му „Пред огледалото“ и повестта „Празничен дъжд“. Вениамин Каверин е от първото поколение писатели, изявил се е по-късно и представлява една доста своеобразна страница в историята на съветската литература със своите тематични предпочитания. Ще отбележа още интересния съвременен роман на Анатолий Ананиев „Пътища на любовта“, преведен от София Бранц, повестта на Владимир Бушин „Ще го нарекат генерал“, посветена на живота на Фридрих

Енгелс, и историческия роман на Михаил Филипов „Обсадата на Севастопол“, в превод на Виолета Манчева. Нямам възможност да се спирам на онази доста голяма част от преводната литература, която е интересна като четиво, но в повечето случаи е свързана с едни или други ведомствени планове и потребности, макар че и в нея има безспорни постижения.

В заключение бих изтъкнал три момента, които се налагат като общ извод от досегашния ми преглед:

1. По-добро познаване на съответните литератури и по-безпогрешна ориентация към истинските им постижения.

2. Намаляване на дистанцията между оригиналното и преводното издание. По-голяма оперативност и експедитивност, по-навременно запознаване с оригиналите.

3. Нарасналият преводачески опит и преводаческо изкуство, които се справят с всички трудности. Появата на нови имена на преводачи.

Всичко това е гаранция, че в областта на преводната литература ще имаме все по-точни попадения, все по-компетентен подбор и преводачески сполуки в името на действителното обогатяване на съвременната българска социалистическа култура.

ПРЕВОДНАТА ХУДОЖЕСТВЕНА ПРОЗА ПРЕЗ МИНАЛАТА ГОДИНА (западни и неславянски литератури)

Симеон Хаджикосев

Когато се опитам да намеря обобщителен модус за настоящата тема, неволно, но настоятелно в съзнанието ми заседна знаменитият „афоризъм“ на Козма Прутков: „Невъзможно е да се обзоре необозримото.“ През двата месеца, които ѝ посветих, купищата книги, стоварени в подножието на работното ми бюро, ми действаха по-скоро потискащо и обезсърчаващо, защото те съставяха нормалния ми годишен капацитет за прочит (а вероятно има хора, които и за десет години изчитат по-малко книги). . .

Така че нека ми бъде позволено да започна с една необходима уговорка: настоящият доклад ще бъде по необходимост лишен от достатъчна изчерпателност. Някои книги (а мисля, че сред тях ще има и много добри, заслужаващи внимание) няма да бъдат дори споменати. Предварително моля за извинение всички колеги, които ще сметат, че не е обърнато достатъчно внимание на усилията им, че преводите им не са оценени по достойнство. Дали техният упрек ще бъде мълчалив или явен, е все едно. Аз ги разбирам и им давам право още отсега. Но, както казват древните: „Dixi et salvavi animam meam, dixi et animam levavi.“

От само себе си се разбира, че оценката на едногодишната продукция на преводната художествена литература не е и не може да бъде оценка само на книгите, които я съставят. Взета в съвкупност, преводната художествена литература е съществен елемент от цялостната културна политика на партията, мощна идеологическа съставка в единния комплекс художествена култура и естетическо възпитание, който в условията на изграждането на зрялото социалистическо общество ще придобива все по-голямо значение.

Нека припомним, че почти всекидневните опашки пред книжарниците, които така поразяват въображението на чужденците (та България е комай единствената страна в света, в която има такъв естествен и ненаситен глад за книги!), са по правило за новоизлезли преводни книги. Почти не са ми известни случаи книгофилите да се тълпят, за да си купят романа на известния български писател или стихосбирката на поета. . . , но нека не ги назоваваме.

Нямам намерение да разглеждам сложната диалектика на взаимодействието между родна и чужда (преводна) литература. Не може да не се отбележи обаче, че каквито и да са перипетияте